

Elke inbreuk van de cliënt tegen deze overeenkomst geeft het Daderhulpteam de vrijheid om maatregelen te nemen die het redelijkerwijze aangewezen acht om te voorkomen dat nieuwe slachtoffers gemaakt worden. Door te tekenen verklaart de cliënt dat hij alle gewenste inlichtingen over deze overeenkomst heeft kunnen krijgen.

handtekeningen

BESLUIT

Wij menen met deze documenten aan alle doelstellingen van informed consent te kunnen voldoen: informatie verstrekken aan de cliënt omwille van respect voor zijn persoon; voldoen aan de principes van CAROLL in verband met de grenzen van daderhulp vanuit een mensenrechtenperspectief; en via informatie de cliënt motiveren om mandaatgebonden therapie een kans te geven. Het geheel moet er uiteindelijk toe leiden dat hij een toestemming met kennis van zaken kan geven. Onze ervaringen met de twee werkdocumenten zijn alvast veelbelovend.

*Kris Vanhoeck, licentiaat in de Psychologie
werkzaam bij Aeneas-Daderhulp,
Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg
te Brussel in samenwerkingsverband met
Archipel-Groot Eiland*

*Flip Van Canegem, maatschappelijk werker
werkzaam bij Archipel-Groot Eiland,
Centrum voor Algemeen Welzijnswerk te Brussel
in samenwerkingsverband met
Aeneas-Daderhulp*

*Correspondentie-adres: Aeneas-Daderhulp
Artesiëstraat 5 te 1000 Brussel*

Bibliografie

CAROLL (1991), 'Consent to mental health treatment: A theoretical analysis of coercion, freedom and control', *Behavioral Science and the Law*, 9, 129-142.

DAHLE, K.-O. (1995), *Therapiemotivation hinter Gittern: Zielgruppenorientierte Entwicklung und Erprobung eines Motivationskonstrukts für die therapeutische Arbeit im Strafvollzug*, Regensburg, S. Roderer Verlag.

HACHÉ, R. (1998), 'Beroepsgeheim vanuit medisch-ethisch perspectief: tussen privacy en vertrouwelijkheid', in STOCKMAN, R. (ed.), *Het beroepsgeheim in de zorgverleningssector: Een confrontatie tussen recht en praktijk*, Serie 'Recht en Geneeskunde', Antwerpen/Groningen, Intersentia Rechtswetenschappen, p. 51-60.

VANHOECK, K. (1999), 'Een Motivatieconcept voor Gedwongen Therapie', *Tijdschrift voor Psychotherapie*, ter publicatie aangeboden.

VANHOECK, K. & VAN DALE, E. (1999), *Werkboek Daderhulp: Therapie bij Seksueel Misbruik*, Leuven/Amersfoort, Acco.

WIPPOO, J.H. (1997), 'Informed Consent bij Psychotherapie', *Tijdschrift voor Psychotherapie*, 23, 6, 394-409.

Criminografische basisinformatie

Het was wijlen collega Jaak VAN KERCKVOORDE die jarenlang in *Panopticon* de deelredactie 'Criminografische Basisinformatie' animeerde en vorm gaf. Hij slaagde erin van deze periodieke, technische bijdragen een lezenswaardige rubriek te maken, die algemeen geapprecieerd werd omwille van het informatieve karakter dat ervan uitging. Met het verdwijnen van Jaak verdween echter ook de deelredactie.

Op vraag van de hoofdredactie van *Panopticon* hebben een aantal mensen de hoofden bijeengestoken om een nieuwe deelredactie op te richten. Het gemis ervan deed zich immers ten langen leste gevoelen, en tevens was het aanvoelen daar dat precies op het vlak van het kwantificerend materiaal in de sfeer van de strafrechtsbedeling er aardig wat bewoog. Indien *Panopticon* haar maatschappelijke functie ten volle wilde blijven opnemen leek het onvermijdelijk de deelredactie 'Criminografische Basisinformatie' opnieuw te starten.

We hebben dan ook een vrij ruime deelredactie bijeengebracht.

Op de eerste plaats dient zich – meer dan ooit tevoren – het fenomeen van de criminele en strategische analyse aan, zowel in de schoot van de politiediensten als van de parketten. In het licht van de Octopusvormingen, zowel op justitieel als politieel gebied, dringen zich een hoop analy-

seactiviteiten, assessments, evaluaties, probleemdefiniëringen, e.d. op. We hebben dan ook niet nagelaten een aantal mensen uit deze praktijkfeer binnen de deelredactie op te nemen, zoals *Jo Forceville* (Cel Misdaadanalyse Politie Antwerpen), *Anne Lameyse* (Studiecel Politie Gent), *Martine Pattyn* (Rijkswacht DGC/BO/SA), *Hilde Wylin* (Analysecel Politie Kortrijk), *Patricia Scharff* (Afdeling Politiebeleidsondersteuning APSD) en *Lutgard Vanderwaere* (Statistisch analist Parketten).

Op de tweede plaats blijven universiteiten bevoorrechte afnemers van de beschikbare Criminografische Basisinformatie. Binnen het criminologisch werkveld blijft een kwantificerende benadering van de criminaliteit, en de instanties die zich hiermee bezighouden, een permanente aandacht opeisen. Vanuit deze bekommernis werden *Hilde Tubex* (VUB), *Geert Vervaeke* (KUL), *Pascal De Decker* (UIA), *Reinhard Stoop* (RUG – secretaris deelredactie) en *Paul Ponsaers* (RUG – voorzitter deelredactie) aangezocht om deel uit te maken van dit initiatief. Zij dienen erop toe te zien dat alle geleidingen van de strafrechtsbedeling in de schoot van de redactie op een voldoende wijze aan bod komen.

Op de derde plaats zijn er de beleidsinstanties. Meer dan ooit worden zij geconfronteerd met een groeiende behoefte aan kwantificerend beleidsondersteunend materiaal. Niet enkel op het vlak van criminaliteit en strafrechtsbedeling als dusdanig, maar tevens wordt de nood klemmender om te beschikken over contextualiserende informatie in dit verband. Vandaar dat we uit deze sfeer ook een aantal mensen rond de tafel hebben gebracht, zoals *Johan Vanderborgh* (NICC), *Diane Reynsders* (Dienst Strafrechtelijk Beleid), *Elke Devroe* (Afdeling Wetenschappen Vlaamse Gemeenschap), *Krista Mertens* (Vlaxstov).

Allen hebben zij aanvaard om toe te treden tot deze deelredactie. We zijn er klaar voor. Via dit forum zullen wij trachten de lezer van *Panopticon* op de hoogte te houden van hetgeen reilt en zeilt in dit vakgebied, dat een uitzonderlijke explosie kent. Onze politiek bestaat erin om gedurende de eerste publicaties meer algemene overzichtsartikels te brengen, om in een latere fase meer gedetailleerd in te gaan op een aantal deelthema's.

Paul PONSAERS, Reinhard STOOP

Kwantificerende informatie voor het strafrechtelijk beleid op het niveau van Justitie

Het Nationaal Instituut voor de Statistiek (ministerie van Economische Zaken) publiceert jaarlijks de justitiële statistiek van België. Ondanks de vele methodologische kritieken die deze statistiek soms oproept blijft het voorlopig het enige instrument dat gestandaardiseerde cijferinformatie oplevert met betrekking tot strafrechtsbedeling. Binnen de schoot van het ministerie van Justitie zelf wordt er actueel ernstig geïnvesteerd in het aanmaken en ter beschikking stellen van cijfergegevens die op een transparante wijze de verschillende aspecten van de strafprocedure in kaart moeten brengen. De verschillende projecten worden in onderstaande paragrafen kort toegelicht.

DE JAARLIJKSE STATISTIEKEN VAN HOVEN EN RECHTBANKEN

De Dienst statistiek van het Secretariaat-generaal van het Ministerie van Justitie publiceerde in 1999 voor de eerste maal gegevens voor het jaar 1998 over de werking van de vrederechten, politierechtbanken en rechtbanken van koophandel waarbij het streven naar uniformiteit een basisbepalende uitmaakt. In een volgende publicatie zullen eveneens gegevens betreffende de rechtbanken van eerste aanleg worden vrijgegeven. Ondanks de inspanningen om een betrouwbare statistiek te produceren, heeft dit project nog geen raakpunten met de werkzaamheden die binnen de Dienst voor Strafrechtelijk Beleid van het Ministerie van Justitie worden geleverd met het oog op de ontwikkeling en het vervolledigen van een uniforme federale geïntegreerde criminologische statistiek.

Deze publicatie kan verkregen worden p.a. Cel Statistiek van het Ministerie van Justitie, Waterloolaan 115 te 1000 Brussel of via Internet, op de site <http://www.just.fgov.be>.

SIDIS

Op het niveau van de strafuitvoering werd in 1996 het Detentie Informatiesysteem, SIDIS, voor het eerst opgestart. Het werd sedertdien ernstig uitgebreid. SIDIS beslaat twee delen, namelijk enerzijds een databank met beschrijvende gegevens over de gedetineerden in de Belgische gevangenis- en detentievacatures die zowel centraal als lokaal wordt gevoed. Anderzijds omvat dit systeem tevens het elektronisch dossierbeheer van de gedetineerden aan de

hand van gegevensuitwisseling met andere systemen. Het betreft hier dus een operationele databank voor het beheer van de penitentiaire instellingen en geen statistische databank. Er worden op basis van deze gegevens geen regelmatige publicaties aangemaakt of verspreid. Dit sluit evenwel niet uit dat deze gegevensbank voor allerlei specifieke analyses kan geconsulteerd worden.

STATISTISCHE GEGEVENS INZAKE VEROOORDELINGEN, OPSCHORTINGEN EN INTERNERINGEN

In 1998 bracht het Statistisch Steunpunt van de Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid van het Ministerie van Justitie voor de eerste maal een veroordelingsstatistiek uit voor het burgerlijk jaar 1994. Het betreft een statistiek die aangemaakt werd op basis van de individuele veroordelingsberichten, wat impliceert dat het geen informatie bevat over het aantal gevonniste zaken, noch over de ernst en de omvang van de strafrechtelijke dossiers in het kader waarvan de vonnissen werden uitgesproken. Voor alle duidelijkheid vermelden wij dat deze publicatie niet een activiteitsstatistiek van de strafrechtelijk bevoegde rechtbanken en hoven behelst, aangezien er bijvoorbeeld geen enkele informatie over de vrijspraken wordt weergegeven.

Deze veroordelingsstatistiek kadert volledig in het concept van het project 'Geïntegreerde criminologische statistiek'.¹ De methodologie van deze statistiek is volledig conform de basisprincipes van dit wetenschappelijk project en laat integratie toe van zowel de vorige als latere fases van de strafrechtsbedeling (m.n. politie, parket en strafuitvoering). Dit wordt onder meer bewerkstelligd doordat de structuur van de gehanteerde nomenclatuur (Strafwet en Bijzondere Strafwetten) in grote mate overeenstemt met de nomenclatuur die door het Ministerie van Binnenlandse Zaken wordt aangewend voor de registratie en publicatie van de Geïntegreerde Interpolitiële Criminaliteitsstatistiek (GICS). Het rapport vangt aan met een

zorgvuldige toelichting van de methodologische grondslagen.

Deze statistieken zijn ter beschikking bij het Belgisch Staatsblad, Leuvenseweg 42, 1000 Brussel onder referentie 8760 (Nederlandstalige versie) en 8761 (Franstalige versie).

PROJECT: STATISTISCHE ANALISTEN BIJ HET COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL EN DE HOVEN VAN BEROEP

Ingevolge het protocol dd. 17 februari 1998, dat de samenwerking regelt tussen het College van Procureurs-generaal en het Ministerie van Justitie inzake gerechtelijke statistiek, werden per 1 oktober 1999 acht statistisch analisten aangeworven. Deze analisten zijn belast met de creatie van een geautomatiseerd uniform statistisch instrument. Dit instrument moet binnen afzienbare tijd de statistische informatie op het niveau van de parketten aanleveren ter vervanging van de huidige gerechtelijke NIS-gegevens.

Het is de bedoeling dit nieuwe project eveneens te schoeien op de leest van de 'Geïntegreerde Criminologische Statistiek'. Het instrument dient dus zo geconcipieerd te worden dat de informatiestroom door alle geledingen van de strafrechtsgang in beeld wordt gebracht. In een eerste fase van het project wordt een studie verricht naar informatiestromen binnen elk parket en de manier waarop de basisgegevens worden gegenereerd en gestockeerd. Daarnaast worden ook de diverse bestaande initiatieven inzake cijfermatige informatie geëvalueerd en geplaatst in het perspectief van een uniforme federale parketstatistiek.

Om dit te realiseren, werd aan elk Parket-generaal één analist toegewezen, met uitzondering van het Hof van Beroep van Brussel dat één analist voor elke taalrol kreeg toebedeeld. In de schoot van het secretariaat van het College van Procureurs-generaal werden twee analisten aangeworven teneinde de coördinatie en uniformiteit over de vijf rechtsgebieden van de Hoven van Beroep te bewaken. Deze analisten staan in permanent overleg met het College van Procureurs-generaal, het departement van Justitie en de Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid in een werkgroep gerechtelijke statistiek.

Door de uitbouw van dit netwerk van analisten biedt het ministerie van Justitie de mogelijkheid om een wetenschappelijke parketstatistiek aan te maken. De theoretische achtergrond (geïntegreerde criminologische statistiek), de methodologische

1. Zie o.m.: W. BRUGGEMAN, C. DE SMEDT, A. HENDRICKX, A.-M. HOTTIAUX, G. HOUCNON, M. SCHOTSMANS, J. VAN KERCKVOORDE & CH. VANNESTE, *Naar een criminologische statistiek, Ontwerp van een geïntegreerde 'criminele' statistiek*, (Rapport in opdracht van de Minister van Binnenlandse Zaken en de Minister van Justitie), 1987, 224 + bijlagen.

opbouw en de technische ondersteuning, vormen een goede startpositie om tot de nodige uniformiteit, betrouwbaarheid en validiteit te komen. Dit is één van die dingen waarop ongetwijfeld zowel beleidsmensen, academici als geïnteresseerde burgers zitten te wachten.

LUTGARD VANDERWAERE

Overzicht van de Penitentiaire Statistieken

I. PENITENTIAIRE STATISTIEKEN HEDEN EN VERLEDEN

De penitentiaire statistieken die in ons land beschikbaar zijn worden bijgehouden en verwerkt door het Directoraat-generaal Strafinrichtingen¹, Dienst Individuele Gevallen en Genade. Deze dienst verzorgt sinds 1980 een jaarlijks overzicht. Het gaat hier echter om een intern document dat kan aangevraagd worden maar niet gepubliceerd is. In 1997 is er wel een officiële publicatie verschenen. Dit jaarverslag herneemt weliswaar enkele penitentiaire gegevens, maar in zeer beperkte mate en op een andere manier dan dit in de voorgaande overzichten het geval was. Het jaarverslag van 1997 is vooral een voorstelling van de organisatie en werking van het Directoraat-generaal Strafinrichtingen. Bovendien wordt er informatie verschaft over het personeel en de materiële middelen, aangevuld met wat bijkomende documentatie m.b.t. het gevangeniswezen. Deze jaarverslagen zullen in de toekomst de interne overzichten vervangen. Zonder een uitbreiding van de formule die in 1997 gebruikt werd betekent dit echter een groot verlies aan informatie² en door de gewijzigde voorstelling is een aanvulling van de bestaande gegevens niet altijd mogelijk.

Statistische gegevens m.b.t. vroegere perioden kunnen teruggevonden worden in de maandelijkse verslagen en vijfjaarlijkse overzichten die gepubliceerd zijn in het Bulletin van het Bestuur Strafinrichtingen. Het laatste vijfjaarlijkse verslag dateert van 1985. Bijkomende informatie is te vinden in de antwoorden op parlementaire vragen. Er bestaat eveneens de mogelijkheid individuele statistieken op te vragen bij het Directoraat-generaal

Strafinrichtingen, op deze mogelijkheid komen we later terug.

2. DE JAARLIJKSE OVERZICHTEN

In de overzichten van de penitentiaire gegevens worden verschillende parameters gebruikt: de eindejaarsbevolking, het aantal opsluitingen en de gemiddelde dagelijkse bevolking, telkens ingedeeld volgens de detentietitel (al dan niet veroordeeld, duur van de straf, plaatsvervangende straffen, internering, terbeschikkingstelling van de regering, minderjarigen, ...). De gehanteerde categorieën zijn echter verschillend bij de drie parameters. Voor een overzicht van de omvang en de samenstelling van de gevangenispopulatie zijn de gegevens m.b.t. de gemiddelde dagelijkse bevolking de beste indicator. De gegevens m.b.t. de eindejaarsbevolking zijn immers maar een momentopname die dan nog kan beïnvloed zijn door de context van de eindejaarsfeesten (bv. meer gedetineerden met penitentiair verlof). Bepaalde indelingen, zoals het onderscheid tussen Belgen en vreemdelingen en tussen mannen en vrouwen worden echter enkel bij de opsluitingcijfers gehanteerd. De gemiddelde dagelijkse bevolkingcijfers worden bekomen door het geheel van de gegevens die in dat jaar worden verzameld te delen door 365. Het aantal opsluitingen verwijst naar elke persoon die in de loop van dat jaar vanuit vrijheid de gevangenis is binnengekomen. In de statistieken wordt echter abstractie gemaakt van diegenen die terugkeren na een penitentiair verlof of een uitgangspersmissie, of diegenen die zich onttrokken hebben aan de uitvoering van de straf. Deze cijfers geven wel een overzicht van het gebruik van de vrijheidsberoving, maar zijn een slechte indicator voor de samenstelling van de gevangenisbevolking, gezien de meeste gedetineerden opgesloten worden als voorlopig gehechte. De detentietitel na de veroordeling valt niet te achterhalen aan de hand van de opsluitingcijfers. Voorgaande overzichten van de evolutie van de gevangenisbevolking hebben reeds de meest markante evoluties van de gevangenisbevolking sinds 1975 in beeld gebracht.³ De huidige bijdrage wil vooral een

1. De naam is gewijzigd in 1997, voordien werd deze dienst 'Bestuur Strafinrichtingen' genoemd.

2. Er wordt ook informatie gegeven die in de vroegere statistieken niet was opgenomen bv. het onderscheid tussen Vlaanderen, Wallonië en Brussel, verdeling volgens de nationaliteit, taal, geslacht, enz.

3. Zie K. BEYENS, K. & S. SNACKEN, 'Tot de muren barsten? Markante evoluties in de recente gevangenisbevolking (1975-1993)', *Panopticon*, 1994, 2: 179-201 en K. BEYENS, 'Van kwaad tot erger. De evolutie van de gevangenisbevolking in de jaren negentig', *Panopticon*, 1996, 2: 174-186.